

Ad: Evaluering av JUS 2111 Statsforfatningsrett og
internasjonal rett (3. semester) høsten 2011
Rapport fra studieårsansvarlig, Erik Magnus Boe

3. januar 2012

1 Innledning

Denne gang er det undervisningen i tredjesemesteret (i ny studieordning) som er blitt evaluert. Det vil si i fagene statsforfatningsrett, folkerett, EØS-rett og examen facultatum, samt obligatorisk kurs i elektronisk rettskildesøking. Målsettingen med en slik periodisk semesterevaluering har i hovedsak vært å få fram studentenes vurdering av semesteret som helhet.

Studentene har svart elektronisk på 12 spørsmål (QuestBack). Tidligere var det 36 spørsmål. Svarprosenten lå i 2006 og i 2010 litt over eller litt under 20 %. I 2010 lå den så lavt som 16,1 %. For å få vesentlig høyere svarprosent, har jeg sørget for å få beskåret spørreskjemaet drastisk. Det har hjulpet, for svarprosenten ligger nå på 55 %! 78 studenter har besvart skjemaet. Noe av forklaringen på det kraftige oppsvinget er kanskje også at det denne gang bare er ett semesters undervisning som er blitt evaluert, mens det tidligere var to semestres undervisning.

Uansett årsak gir svarene fra så mange nyttig tilbakemelding til oss lærere, spesielt fordi 2/3 av dem som har svart, sier at de har deltatt i ”Svært mye” eller ”Mye” i undervisningen (spørsmål 5). Ett av spørsmålene bør imidlertid presiseres neste gang det skal foretas en slik undersøkelse. Det er spørsmål 8. Det virker meningsløst å spørre om studentene ”har fått anledning til å komme til orde med ting de ønsker rettet i undervisningen”. *Anledning* har de selvsagt, både ved å ta saken opp med JSU, med studeiårsansvarlig lærer, med faglærer, med Studieseksjonen. Spørsmålet er om de opplever at de *er blitt hørt*, og i motsatt fall hva grunnen til JSU/studieårsansvarlig lærer/faglærer/Studieseksjonen var til at det ikke ble rettet på forholdet.

Som før svarer vesentlig flere kvinner (ca 70 %) enn menn (ca 30 %) (spørsmål 1). Tallene var omtrent de samme i 2010-undersøkelsen.

Som studieårsansvarlig lærer legger jeg frem resultatene av evalueringen på et møte i januar/februar for faglærere ved Institutt for offentlig rett som har med 2. studieår å gjøre. Rapporten vil også bli lagt frem for PMR senere i vår.

2 Hovedinntrykket

Drøye 80 % sier at de er fornøyd med undervisningen (spørsmål 6). Jeg har da slått sammen underkategoriene ”Svært fornøyd”, ”Fornøyd” og ”Litt fornøyd”. Det er et godt resultat, tatt i betraktning hvor kritiske folk gjennomgående er til å svare at de er fornøyd med det ene eller det annet. Enkelte åpne kommentarsvar (spørsmål 7, 10 og 12) skiller seg merkbart ut. Disse behandler jeg separat i punkt 3.

Et annet hovedinntrykk er at færre studenter (66 %) svarer at de er fornøyd med måten som prestasjonene deres prøves og vurderes, dvs med fak.oppgaver, kursoppgaver og, eksamener (spørsmål 9), enn med undervisningen til 3. semester (spørsmål 6). Det er forståelig, for all erfaring fra tidligere QestBack-undersøkelser og andre undersøkelser viser at studenter gjerne ønsker kontinuerlig evaluering – som ressursituasjonen gjør det umulig for oss å gi – og kanskje også tellende eksamensbesvarelser underveis i semesteret – som vi av flere grunner ikke bør gå inn for. Siden ordningen med éndags-eksamen er ny, kan det også tenkes at deler av misnøyen skyldes for snau evaluering, jfr punkt 3 nedenfor.

Et tredje hovedinntrykk er at langt færre studenter (kun 43 %) er fornøyd med informasjonen om obligatoriske arbeidskrav enn med undervisningen og med oppgaver/eksamen (spørsmål 3). Slik spørsmålet lyder, handler det egentlig om *alle* obligatoriske arbeidskrav, enten de er til 3. semester eller senere. Jeg tror likevel det lave prosenttallet henger i noen grad sammen med hvordan studentene opplevde de obligatoriske arbeidskravene i *dette* semesteret, jfr punkt 3 nedenfor.

3 'Hva kunne ha vært gjort bedre'-svar

Spørreskjemaet la opp til at studentene skulle komme med forslag til forbedringer av undervisningen i spørsmål 7, mens forslag til forbedringer av oppgaver og eksamen skulle tas i spørsmål 10, og andre forbedringsforslag i spørsmål 12. Det virker ikke som om denne distinksjonen ble oppfattet, for mange kommentarer som gjelder undervisningen, kommer som svar på spørsmål 10 eller 12, osv. Neste gang bør nok overskriften til spørsmål 7 være: Hva kunne ha vært gjort bedre mht *undervisningen*? Overskriften til spørsmål 10 bør være: Hva kunne ha vært gjort bedre mht *fakultetsoppgaver, kursoppgaver og eksamen*? Overskriften til spørsmål 12 bør være: Er det ellers *andre* ting du ønsker å kommentere?

En gjennomgående usikkerhet ved å oppfordre til individuelle åpne svar er at vi ikke kan vite hvor mange som kommer med kritikk av en bestemt undervisning, en bestemt lærer osv. Det kan godt være én student. Derfor bør vi ikke legge mye i slike utsagn, *med mindre svarene viser at nokså mange peker på det samme*. Det er en del slike fellessvar som vi har fått. Disse skal jeg kommentere.

3.0 Kritiske syn på undervisningskvaliteten

Den mest gjennomgående kritiske kommentaren gjaldt *kursundervisningen*, lederne så vel som måten å gjennomføre kurset. Uholdbare variasjoner fra kurs til kurs tilsier økt ansvar for hver faglærer for å få standardisert opplegget og for å få gjort alle kurslederne kjent med standardiseringen. I tillegg må kursene kvalitetssikres bedre. Denne kritikken går igjen fra semester til semester, så vi *må* ta den alvorlig. Holder alle faglærere jevnlig møter med sine kursledere?

Det ble også rettet kritikk mot at enkelte *PBL*-lærere ikke hadde forstått konseptet. Kritikken mot ledere som hadde misforstått opplegget, var imidlertid langt hardere i 2010-evalueringen (da ikke mer enn 35 % sa seg fornøyd med *PBL*-kurset). Kanskje har *PBL*-guiden som jeg utarbeidet, og som jeg ba om å få lagt på nettet, hjulpet litt, tenkte jeg først. Men til min skuffelse har jeg oppdaget at *PBL*-guiden bare ble lagt på nettsiden i fjor *vår*, for *gammel 2.* avdeling våren 2011, verken på nettsiden for *gammel 2.* avdeling *høsten* 2011 eller på nettsiden til *ny 3. semestersundervisning* høsten 2011 (!). Jeg ba i fjor vår gjentatte ganger om å få lagt *PBL*-guiden *permanent* på nettet, *lett tilgjengelig*, slik at *PBL*-ledere enkelt skulle finne den – for eksempel ved at det blir lagt en *lenke* på førstesiden – www.jus.uio/studier/ – der *PBL*-ledere kan søke med stikkordet *PBL-guide* i feltet ”Finn emner”. Ingen av delene er blitt gjort. Det må skje fra nå av. Når formodentlig færre *PBL*-ledere har misforstått sin oppgave høsten 2011 enn tidligere, kan grunnen være at faglærerne har tatt ansvar og har gitt *PBL*-lederne et papireksemplar av guiden. Det er bra, men svarene – sammen med nettsvakhetene – viser at vi tydeligvis ennå ikke er ’i mål’ med å få alle *PBL*-ledere til å forstå hva som skiller *PBL*-opplegget fra annet kuirisopplegg. Foruten å få guiden lett tilgjengelig på nettet må særegenhetene i *PBL*-undervisning tas opp på møter som faglærere jevnlig har med sine *PBL*-kursledere.

Det er verdt å legge merke til forskjellen i synet på obligatoriske fakultetsoppgaver (som mange etterlyser, og som jeg kommer til under 3.1) og *obligatoriske*

undervisningsinnslag (av fakultetet kalt 'obligatoriske arbeidskrav'), som flere har sterke innvendinger mot. Jeg forstår godt studenten som sier: "Obligatoriske arbeidskrav og halvårseksamen bidrar til å ødelegges studiet. Når det gjelder de obligatoriske arbeidskravene knytter betraktningen seg ikke til de konkrete kravene på dette semesteret. Innføring av obligatoriske arbeidskrav svekker selvstendigheten og læringsmotivasjonen i studiet. Særlig med tanke på de mer omfattende obligatoriske arbeidskravene som kommer på senere avdelinger. Muligheten til selv å velge undervisningsform til eget beste, betyr for øvrig dess mer når semestrene blir kortere. ... Alt i alt innebærer den nye ordningen en svekkelse av friheten, selvstendigheten og ansvaret for egen læring som universitetsutdanning bør inneholde. Min personlige studiekvalitet har som følge av dette sunket vesentlig sammenlignet med 1. avdeling." Det er trist å lese dette, spesielt siden jeg selv har vært skeptisk til de obligatoriske undervisningsinnslagene som er på vei inn i 2. studieår. Også andre studenter kritiserer den obligatoriske undervisningen: "For all del, ikke gjør jusstudiet til en smørje av obligatorisk undervisning. La det fortsette å være opp til hver enkelt hvordan man vil legge opp kjøret frem mot eksamen. Det er greit med mye tilbud, men for oss som ikke får så mye ut av undervisning er det greit å slippe at slike ting skal være obligatorisk".

En tredje student kritiserer *tidspunktet* for obligatorisk undervisning. Nokså upraktisk for en som er i arbeidslivet, og som kommer langveis fra, å komme til et obligatorisk kurs på "kun et par timer, to dager", skriver han/hun. Så lenge det kun *er* ett obligatorisk innslag i 3. semester og ett i 4. semester, er det ikke mye vi kan gjøre med det. Det er i det hele tatt ikke gjørlig å komme bort fra de 'obligatoriske arbeidskravene' uten at fakultetsstyret og dekanatet treffer nye vedtak, og uten at fakultetet får gjennomslag hos universitetsstyret/departementet, som sikkert er enda mer besjelet av Kvalitetsreformen, av NOKUT-evalueringen osv enn hva fakultetet selv er. Når jeg har kommentert innvendingene mot de 'obligatoriske arbeidskravene', er det snarere for å understreke hvilket ansvar vi som universitetslærere har for å få gitt et *innhold* til de obligatoriske kursene som er høyverdig universitetsutdanning. Faglærerne i statsforfatningsrett, folkerett og EØS-rett har et særlig ansvar for kildesøkkurset i 3. semester, og faglærerne i alminnelig forvaltningsrett, miljørett og velferdsrett for det obligatoriske oppgavekurset som skal komme i 4. semester.

3.1 Kritiske syn på oppgaveøvelser og eksamen

Påfallende mange har svart at de ønsker *flere oppgaver* – først og fremst på kurs. Men akkurat det svaret skyldes nok at mange studenter er mer skeptiske til måten som fakultetsoppgavene blir rettet, enn til hvordan kursoppgavene blir behandlet av kurslederen. Såfremt vi klarer å kvalitetssikre retting av fakultetsoppgaver, er det en farbar vei å øke antall fakultetsoppgaver i noen fag (mot til gjengjeld å trappe litt ned på kursundervisning). I hvert fall må vi overveie å øke oppgaver på kursene. Spesielt ble savnet av kursoppgave i statsforfatningsrett fremhevd.

Enda mer bemerkelsesverdig er det at mange av svarene viser at studentene godt kan tenke seg *obligatoriske* oppgaver. En slik ordning eksisterte for mange år siden; da måtte en ha levert inn så å så mange fakultetsoppgaver for å få lov til å gå opp til eksamen. I likhet med studentene har jeg selv større sans for et slikt obligatorisk innslag enn for de 'arbeidskravene' som fakultetet nå har vedtatt å gå inn for. Så lenge det siste er situasjonen, og så lenge disse obligatoriske undervisningsinnslagene neppe lar seg rokke, tror jeg ikke at vi i tillegg bør operere med obligatoriske kurs- eller fakultetsoppgaver.

Når det gjelder eksamen, har flere sterke innvendinger mot nyordningen med *semestereksamener*. Det gjør godt for en person som meg, som tok protokolltilførsel i PMR, å lese de prinsipielle motforestillingene som noen av studentene har mot å stykke opp studieårene slik som fakultetet nå har gjort: "Ting gikk veldig fort og følte at det ble mer pugging enn forståelse", skriver en student, som tar til orde for reduserte læringskrav ("pensum"). En annen student skriver: "Obligatoriske arbeidskrav og halvtårseksamen bidrar til å ødelegge studiet. ... Når det gjelder halvtårseksamen, innebærer slike en svekkelse av oversikt, forståelse og sammenhenger i faget, til fordel for detaljkunnskaper og pugging. Tre måneder er ikke nok til å skaffe seg tilfredsstillende mestringsfølelse over fagene statsforfatningsrett, folkerett, EØS-rett og ex. fac. Fagene får ingen modningstid, og krever sådan langt større og hardere arbeidsinnsats enn tidligere. Fra mitt synspunkt vil dette føre til større sannsynlighet for utbrenthet. Alt i alt innebærer den nye ordningen en svekkelse av friheten, selvstednigheten og ansvaret for egen læring som universitetsutdanning bør inneholde. Min personlige studiekvalitet har som følge av dette sunket vesentlig sammenlignet med 1. avdeling." En tredje student svarer: "Synes det har vært utfordrende å ha eksamen etter kun et halvt år. Det er mye stoff vi skal igjennom, og det tar tid å se sammenhengen mellom fagene."

En fjerde student kommer med en original ide: "Nå som det avholdes eksamen hvert semester mener jeg det vil være mer fornuftig å avholde *høsteksamen* i slutten av januar. Det

er slik jeg ser det noe vilkårlig at man har drøye tre måneder på høstsemesteret mens man har drøye fem måneder på vårsemesteret når man testes i like mange studiepoeng.” Å legge *høsteksamen til slutten januar* lar seg ikke lett forene med at vårt universitetsstudium er delt inn i et høst- og i et vårsemester; en fikk i så fall ta konsekvensen og angi tidsintervallet annerledes (Semester I: August-januar, Semester II: Februar-juli). Noen vil finne det underlig å skulle fortsette et og samme semester etter romjul og nyttår, men det er vel ikke rarer enn at vi har lang studiepause i påsken semesteret etterpå. På den annen side er premisene til studenten diskutabile. Når forutsetter vedkommende at høstsemesteret starter? ”Drøye 3 mndr” før jul vil si rundt 15. september. Det er vitterlig mange uker senere enn vi begynner. Vel skjer immatrikulering i begynnelsen av september, men *undervisningssemesteret* starter i midten av august. Det gir fire måneder, ikke ”drøye tre”. En annen innvending er at studentene ikke kommer til å få vite før undervisningen starter i 4. semesteret om de har bestått eksamen til 3. semester. Det er upraktisk av hensyn til studieprogresjonen, kursplanlegging og mer til med sensur flere uker ut i februar.

Lettere gjennomførbar er forslaget fra andre studenter, som sier at lærestoffet til 3. semester er for omfattende til å skulle testes tilstrekkelig grundig og forsvarlig *med éndags-eksamen på 6 timer*. ”Gjerne to dager fortsatt, evt 8 timer.” To dager harmonerer dårlig med Kvalitetsreformen ved Universitetet, med NOKUT-evalueringen og med ønsket om å husholdere med eksamenskostnader og eksamensressurser. Jeg tok derimot til orde i PMR for en 8 timers eksamen, og det virket som om mange var enige i at eksamen på 6 timer blir for snaut for fag som statsforfatningsrett, folkerett, EØS-rett, og for fag som alminnelig forvaltningsrett, miljørett, velferdsrett. Spesielt kommer en slik tidsramme til å virke som praktisk sperre mot å bruke deler av 6 timersdagen til å trekke linjer mellom fagene i 3. og 4. semester. Da saken kom til avstemning i PMR var jeg imidlertid syk, og til min skuffelse stemte alle de andre i PMR for 6 timers-eksamen.

3.1 Kritiske syn på studieinformasjonen

I dette spørreskjemaet sløyfet vi mange tradisjonelle spørsmål om studieinformasjonen for å få høynet svarprosenten. Ett spørsmål sto imidlertid tilbake. Det var hva studentene syntes om informasjonen om de obligatoriske ’arbeidskravene’. Som nevnt i punkt 2 var det under 50 % som var fornøyd med studieinformasjonen. ’

Svarene på de åpne spørsmålene som spørreskjemaet inneholdt, viser at misnøyen med studieinformasjonen ikke bare gjaldt obligatoriske 'arbeidskrav'. Mange var tydelig misfornøyd også med annen studieinformasjon. Surr med endrete tidpunkter og endret lokale for forelesninger og kurs, surr vedrørende kurs som kolliderer, surr med retting og med tidspunkt for oppgavegjennomgåelse, og surr med å få publisert på nett antall studiepoeng for de forskjellige fagene osv, var synspunkter som gikk igjen blant mange av svarene. (Jeg tror vi skal være glade for at vi denne gang ikke hadde med egne spørsmål om hvor godt fornøyd studentene var med informasjon og tilretteleggelse av undervisningstimer m.m.!)

4 Konklusjoner

Selv om hovedinntrykket er godt (punkt 2), gjenstår det fortsatt en del å rette på for faglærere og ikke minst for studieadministrasjonen. Viktigst er:

- Kvalitetssikring av kursledere og av PBL-ledere er like betydningsfullt som da vi snakket om dette i 2010.
- Studieinformasjonen må bli bedre – med færre feil, med økt bruk av SMS-beskjeder til studentene, og med nettpublisering som er i tråd med hva vi lærere har anmodet om.

Erik Magnus Boe

Vedlegg: Evaluering av 1. semester 2. studieår (JUS2111) høsten 21011